

Лексичні особливості американського політичного дискурсу: гендерний аспект

На сучасному етапі розвитку суспільства дедалі більшої ролі набуває політична комунікація. Політична мова має значний маніпулятивний потенціал, який найбільш повно реалізується в публічному мовленні політичних діячів. Разом з тим, дослідження гендерних особливостей політичного дискурсу потребує подальшого вивчення, що й визначає **актуальність** запропонованої статті. **Метою** статті є представлення результатів дослідження лексичних особливостей політичних промов, виголошених американськими політиками, в аспекті гендерної приналежності. **Об'єктом** наукового дослідження є політичні промови Б. Обама, Дж. Байдена, М. Рубіо, Х. Клінтон, К. Райс та В. Нуланд.

Політична промова трактується як заздалегідь підготовлений гострополітичний виступ з позитивними чи негативними оцінками, обґрунтуванням, конкретними фактами, з накресленими планами, перспективою політичних змін [2]. Вона реалізується через політичний дискурс, який являє собою сукупність смислів, когнітивних та ціннісних значень, що є основою політичної культури суспільства та охоплює всі форми комунікативної активності людини, її рефлексію щодо політичного світу та своєї ролі в ньому [3, 104]. Функціональна специфіка політичного дискурсу виявляється в його базовій функції – боротьбі за владу. У зв'язку з цим будь-який політик стикається з необхідністю правильного розташування та komponування мовних одиниць.

Політична сфера також тісно пов'язана із питаннями гендеру як у прагматичному, так і мовному аспектах. Лінгвістичні дослідження показують, що маскулінний та фемінний стилі публічного спілкування відрізняються. Жінка прагне до гармонійної комунікації з виявленням солідарності, спільності позицій, підтримки, тоді як чоловіками керує конкуренція та бажання до самоствердження [4, 129-132]. Борисенко Н.Д. наголошує на тому, що загалом мовлення жінок є більш нормативним, на лексичному рівні використовуються надлишкові форми ввічливості, евфемізми та інтенсифікатори, типовим є специфічний вокабуляр, що охоплює теми кулінарії та моди [1, 15].

Уклавши міні-корпус з 90 промов американських політиків Б. Обама, Дж. Байдена, М. Рубіо, Х. Клінтон, К. Райс та В. Нуланд та проаналізувавши частотність вживання лексичних одиниць за допомогою програми AntConc, нами були визначені ті лексеми, що є найбільш характерними для маскулінного та фемінного політичного дискурсу.

Проведений аналіз лексичного наповнення досліджуваних політичних промов, виголошених жінками-політиками, засвідчив, що **жіночому політичному дискурсу** притаманне заглиблення у проблеми гендеру, прав і свобод людини та жінки, питання боротьби з насильством і прагнення до миру. Про це свідчить часте вживання таких лексичних одиниць, як *human, women, girl, lady*, а також *democracy, right, freedom, peace, violence, fight* (див. Рис. 1).

Так, наприклад, Хілларі Клінтон є запеклим борцем за права та свободи жінок. У своїх промовах вона часто звертається до цих тем, стверджуючи, що жінка є не лише основою родини, а і суспільства загалом: *What we are learning around the world is that, if women are healthy and educated, their families will flourish. If women are free from violence, their families will flourish. If women have a chance to work and earn as full and equal partners in society, their families will flourish* (Clinton H. “Address to UN 4th World Congress on Women”).

Ще один приклад з промови Х. Клінтон ілюструє те, що не менш важливою є життєва реалізація жінки: *Every woman deserves the chance to realize her God-given potential* (Clinton H. “Address to UN 4th World Congress on Women”).

Окрім того, політик стоїть на захисті прав сексуальних меншин, стверджуючи, що вибір, який вони здійснюють, повинен належати тільки їм. Представимо приклад із промови Х. Клінтон “Address to UN 4th World Congress on Women”: *It is violation of human rights when people are beaten or killed because of their sexual orientation, or because they do not conform to cultural norms about how men and women should look or behave.*

Інший приклад вживання вищезгаданих лексичних одиниць знаходимо у промові Кондолізи Райс. Демократію політик вважає тим необхідним засобом, що дозволяє вирішити суперечки, розподілити владу та зберегти право людей відрізнятися один від одного: *Democracy is the most realistic way for diverse peoples to resolve their differences, and share power, and heal social divisions without violence or repression* (Rice C. “Keynote Address at the Annual Meeting of the World Economic Forum”).

Іншою особливістю фемінного політичного дискурсу, що була встановлена нами, є надмірна ввічливість та часте висловлення подяки слухачам, співробітникам та організаторам зустрічі, під час якої виголошується промова. Лексично це відображається у частому використанні лексеми *thank*. Так, наприклад, промова Кондолізи Райс “Remarks at the Southern Baptist Convention Annual Meeting” містить подяку представникам баптистської церкви за їхню безцінну допомогу після ураганів Катріна та Ріта: *So on behalf of President Bush and all of the American people, I want to thank you for your sacrifice. I want to thank you for your courage. I want to thank you for your faith and I want to thank you for your moral leadership.*

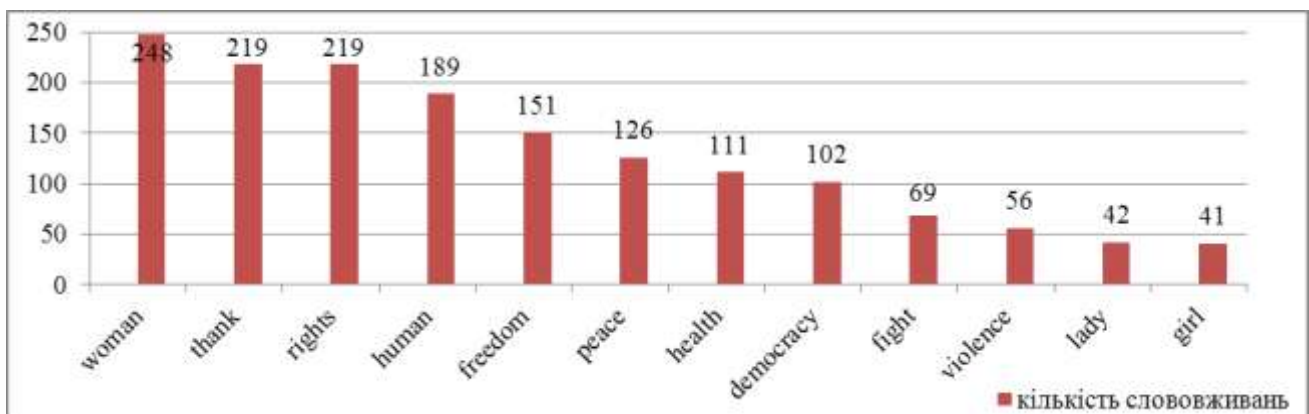

Рис.1. Найчастотніші лексичні одиниці в аналізованих політичних промовах жінок

Щодо тематики чоловічих політичних промов, було з'ясовано, що **маскулінний політичний дискурс** більше зосереджений на проблемах працевлаштування, освіти та перспективах економічного зростання і боротьби з бідністю. Відповідно до цього, вживання таких лексем як *education, opportunity, job, poverty* є значно частішим у промовах політиків-чоловіків, ніж у жінок.

Так, наприклад, Марко Рубіо неодноразово присвячував промови проблемам освітньої сфери. Пропонуючи реформу освіти, він наголошує на необхідності вузькопрофільної професійної освіти, спрямованої на розвиток конкретних здібностей: *For millions of Americans trapped in low-paying jobs (...) higher education may be the only way they will ever be able to move to a better paying job. What they need is more affordable degrees or career education options that are tailored to their specific needs and talents* (Rubio M. “Ideas For Higher Education Reform At Miami-Dade College”). Крім того, М. Рубіо критикує бездіяльність уряду в той час, коли гостро необхідною є боротьба з бідністю, як наприклад у промові "Address on 50th Anniversary of the "War on Poverty": *We are a great country despite the fact that we have over 40 million people stuck in poverty.*

Зустрічаючись з українськими політиками, Джо Байден обговорював з ними політичні перспективи України після проведення дострокових президентських виборів 2014 року. У цьому прикладі він порівнює події Майдану з Помаранчевою революцією та говорить про те, що українці отримали вже другу можливість виправити свої помилки: *This is a genuine opportunity to get right what is always difficult to do the first time when coming out from under the oppression or control of another power* (Biden J. “Remarks by Vice President Joe Biden at a Meeting with Ukrainian Legislators”).

Окрім вищезазначених мовних одиниць, для маскулінного політичного дискурсу характерним є вживання лексеми **God**. Типовим для більшості ораторів є висловлення благословення та добрих побажань аудиторії в кінці виступу, як наприклад, у промові Б. Обама: *God bless you and God bless the United States of America* (Obama B.H. “Inaugural Address”). Проте окрім кліше, що використовуються для завершення промови, політики нерідко висловлюють свою особисту віру у Бога і в те, що він допоможе збудувати кращу країну. Проілюструємо це прикладом із промови М. Рубіо: *This country that God has blessed us with, it is worth fighting for (...) I believe with all my heart that God is not done with America yet. I believe with all my heart that God still destines for us an even better future and the opportunity to continue to serve as an inspiration to the world* (Rubio M. “Remarks at Values Voter Summit”).

Частота вживання лексичних одиниць у чоловічому політичному дискурсі на матеріалі проаналізованих промов подана на Рис. 2:

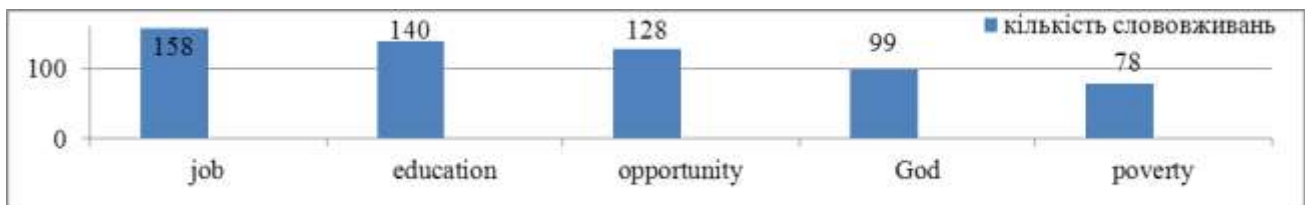

Рис. 2. Найчастотніші лексичні одиниці в аналізованих політичних промовах чоловіків

Отже, проведене дослідження вживання лексичних одиниць дозволяє стверджувати про те, що найчастіше вживані лексеми у політичних промовах представників чоловічої та жіночої статі є різними, відповідно до тем, що найбільше хвилюють ораторів. Таким чином, при дослідженні політичних промов вкрай важливим є врахування гендерного фактору, адже те, до якої статі належить оратор і які соціальні функції він виконує, значним чином впливає на смислове наповнення виступу і на його мовне оформлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Борисенко Н.Д. Гендерний аспект репрезентації персонажного мовлення в англійських драматичних творах кінця 19 століття. Автореферат на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук/ Н.Д. Борисенко. – Київ, 2003. – 20 с.
2. Мацько Л. І. Риторика/ Л. І. Мацько, О. М. Мацько. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/00000000/ritorika/ritorika_-_matsko_1_i
3. Політичний дискурс// Соціологічна енциклопедія/ Укладач В.Г. Городяненко. – К. : Академвидав, 2008. – 456 с.
4. Wood J. Gendered lives: Communication, gender and culture/ J. Wood. – Wadsworth: Engage Learning, 2009. – 386 p.